

A KGST TAGORSZÁGOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK HELYZETE ÉS TÁVLATI KILÁTÁSAI A TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS TERÜLETÉN^{1/}

Piróg, Wojciech

Varsó

1. EGYÜTTMŰKÖDÉS 1962 ELŐTT

A tudósok és a műszaki szakemberek, valamint általában a vezető beosztású dolgozók körében teljes az egyetértés abban, hogy a tudományos-műszaki tájékoztatás kérdései igen nagy jelentőségűek a KGST tagországok tudományos, műszaki és gazdasági fejlődése szempontjából. Ebből fakad az a nagy érdeklődés, amely az egyes országok részéről a tájékoztatás kérdéseivel szemben megnyilvánult, és ezzel összefüggésben merült fel a KGST keretében folytatott együttműködés kapcsán a teljes és időbeni tájékoztatás problémája. E kérdések különösen akkor kerültek előtérbe, amikor 1962-ben létrehozták a KGST Tudományos és Műszaki Kutatásokat Koordináló Állandó Bizottságát és ennek keretein belül a Tudományos és Műszaki Tájékoztatásügyi Állandó Munkacsoportot.

A KGST tagországok együttműködése a tudományos, műszaki tájékoztatás területén azonban nem 1962-ben kezdődött. A szocialista országokban a második világháború után, különösen pedig az ötvenes években létrehozott tájékoztatási intézmények /szolgálatok/ a növekvő igények kielégítésére kölcsönös kapcsolatot létesítettek és segítséget nyújtottak egymásnak a szükséges információk szolgáltatása érdekében. E célból kezdődött meg a kétoldalú együttműködés szervezése. Nem mindenkor és mindenütt kötöttek formális megállapodásokat. Az együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás formája igen gyakran az volt, hogy kölcsönösségi alapon átadták egymásnak a szükséges dokumentumokat, fotokópiákat vagy mikrofilmeket; továbbá bevezették a dokumentációs kartonok, tájékoztatási kiadványok, tematikus dokumentációs összeállítások stb. cseréjét. Emellett - jóllehet ritkán - sor került a tájékoztatási intézmények vezető képviselőinek találkozásaira is.

^{1/} W. PIRÓG-nak, a varsói Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Intézet igazgatójának a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50 éves jubileuma alkalmával a TMT szerkesztősége felkérésére írt cikkének fordítása. Fordította: VAJDA Erik.

Ez az együttműködés lényegében azok között a központi tájékoztatási szervek között létesült, amelyeket a szóbanforgó országokban ebben az időszakban hoztak létre. Az egyes országok tájékoztatási intézményei az országok szükségleteinek és feltételeinek megfelelően fejlődtek és fejlődnek, különböző tapasztalatokat szerezve és különböző munkamódszereket alkalmazva.

A hatvanas években megfigyelhettük az egyes országokban a tudományos, műszaki tájékoztatás átszervezését, azonban az átszervezés során már felhasználták egymás tapasztalatait.

Már az ötvenes években bebizonyosodott a tervszerű, sokoldalú együttműködés létrehozásának szükségességére a tudományos, műszaki tájékoztatás területén. A szocialista országok központi tájékoztatási szerveinek igazgatói 1956-ban Berlinben és 1961-ben Prágában tartott találkozók során megvizsgálták ezt a kérdést. Különösen nagy figyelmet érdemel az utóbbi találkozó, mivel ez alkalommal mutattak rá arra, hogy sürgős szükség van a tudományos, műszaki tájékoztatás területén folytatandó szoros együttműködés állandó formáinak megteremtésére.

A prágai értekezlet számos problémát vizsgált meg, elemezte az együttműködés és a munkamegosztás már létező formáit. Az értekezlet eredménye két tervezet volt, nevezetesen a szocialista országok között a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás területén folytatandó együttműködés elveiről, valamint a világ szakirodalmának dokumentációs feldolgozása terén érvényesítendő munkamegosztás elveiről kidolgozott tervezetek. Az értekezlet legjelentősebb határozata az volt, hogy résztvevői javaslatot tettek a tájékoztatás területén folytatandó sokoldalú együttműködésnek a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában megvalósított együttműködés keretei közé történő felvételére.

2. EGYÜTTMŰKÖDÉS 1962 UTÁN

Amint arra a fentiekben már rámutattunk, a KGST illetékes szervei 1962-ben határozatot fogadtak el a tudományos, műszaki tájékoztatás területén folytatott együttműködés fejlesztéséről. Munkacsoportot hoztak létre, amely a későbbiek folyamán átalakult Tudományos, Műszaki Tájékoztatásügyi Állandó Munkacsoporttá és 1962 novemberében Varsóban tartotta első ülését. Ezen az ülésen kidolgozták azt az alapokmányt, melynek alapján az együttműködés mind az ideig fejlődött. E dokumentumban hangsúlyozták, hogy "a KGST-tagországok tudományos, műszaki és gazdasági téren folytatott együttműködésének elszakíthatatlan része az a közös munka, melyet a tudományos, műszaki tájékoztatás területén kell végezni, információk cseréje és együttműködés útján, azzal a céllal, hogy emeljék a munka termelékenységének és az anyagi termelés terjedelmének színvonalát".

E dokumentumban meghatározták, hogy a tudományos, műszaki tájékoztatás területén mi legyen az együttműködés tartalma és milyen irányokban kell ezt fejleszteni.

Az együttműködés fő feladataiként az alábbiakat fogadták el:

a tájékoztatási anyagok és a kölcsönös szolgáltatások cseréjének bővítése az információk kikeresése és feldolgozása kapcsán;

koordináció és kooperáció a tájékoztatási anyagok gyűjtése, feldolgozása és terjesztése terén;

a tájékoztatási munka formáinak és módszereinek rendszeres fejlesztése, a KGST tagországok tudományos, műszaki és gazdasági haladásának meggyorsítása a KGST tagországok e területen tett erőfeszítéseinek egyesítése és koordinációja érdekében;

közös módszertani munkák és tudományos kutatások szervezése a tájékoztatás területén;

technikai /műszaki/ eszközök tervezése és előállítása a tudományos, műszaki tájékoztatás intézményei részére;

a tudományos, műszaki tájékoztatás területén dolgozó káderek szakképzettségének fokozása;

a tájékoztatási munka hatékonyságának növelése.

E dokumentumban meghatározták az egyes országok azon központi tájékoztatási szerveit is, amelyek feladata az együttműködés szervezése és a tájékoztatási anyagok cseréjének megvalósítása. Ezek a szervek a következők:

Bulgáriában a Központi Tudományos, Műszaki Tájékoztatási Intézet /Centralen Insztitut po Naucno-Tehniceszka Informacija/;

Magyarországon az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ;

az NDK-ban a Központi Információs és Dokumentációs Intézet /Zentralinstitut für Information und Dokumentation/;

Lengyelországban a Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Intézet /Centralny Instytut Informacji Naukowo-Tehnicznej i Ekonomicznej/;

Romániában a Központi Műszaki Dokumentációs Intézet /Institutul Central de Documentare Tehnica/;

a Szovjetunióban az Össz-Szövetségi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézet /Vseszozjuznüj Insztitut Naucnoj i Tehniczeszkoj Informacii/;

Csehszlovákiában a Tudományos, Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Központ /Ústředí Vedeckých, Technických a Ekonomických Informací/.

1965. második féléve óta a Csoport munkájában Jugoszlávia is résztvesz; képviselője a Tudományos, Műszaki Dokumentációs és Információs Intézet /Institut za Naucnotehničku Dokumentaciju i Informacije/.

Az együttműködés történetét kétoldalu /bilaterális/ és többoldalu alapon egyaránt, a tájékoztatási anyagok cseréje pedig lebonyolódhat akár a központi, akár az ágazati tájékoztatási szervek útján.

Az említett dokumentum az együttműködés fejlesztésének két szakaszát irányozza elő.

Az első szakasz előkészítő jellegű és az alábbiakkal jellemezhető:

a tájékoztatási anyagok cseréjének és a kölcsönös szolgáltatások körének bővítése;

a tagországok és a Referatívűj Zsurnal' sorozatok szerkesztősege közötti együttműködés megszervezése a tagországok tudományos, műszaki szakirodalmi referátumainak elkészítése terén;

kutatómunka végzése közös terv alapján a tudományos, műszaki tájékoztatás területén;

a tájékoztatási munkához szükséges berendezések problémáinak megoldása korszerű műszaki eszközökkel stb.

Az első szakasz folyamán egységesíteni kell a tájékoztatási tevékenységet, ki kell dolgozni a tájékoztatási munka olyan formáit és módszereit, melyek egyöntetű jellegűek és amelyek az egyes országok gyakorlati tájékoztatási munkájában alkalmazásra kerülnek. Bővíteni kell a folyamatos, gyakorlati együttműködést az információk kikeresésében és feldolgozásában.

A párhuzamosan folyó kutató és módszertani munkák eredményeként olyan tervezetet kell kidolgozni, amely előírja a KGST tagországok egységes tájékoztatási rendszerének megvalósítását biztosító igen szoros együttműködést; éppen ez lesz az együttműködés második szakasza.

E második szakasz célja az, hogy ésszerű módon olyan helyzetet teremtsünk, amely lehetővé teszi a tájékoztatási tevékenység összehangolását és a KGST tagországokban a tájékoztatási szükségletek kielégítésére fordított eszközök maximális kihasználását.

A dokumentum nem határozza meg az első szakasz időtartamát és a második szakaszra való áttérés időpontját.

A Csoport által kidolgozott, említett elvi irányvonal alapján utóbb a részletkérdésekre további dokumentumok egész sorát dolgoztuk ki. Az első módszertani és ajánlás jellegű anyagok kidolgozása után megkezdődött a tervszerű és szervezett gyakorlati együttműködés megvalósítása.

A Csoport módszertani tevékenysége még nem fejeződött be, hanem ellenkezőleg: még a kezdet kezdetén tart, mivel egyre nagyobbak a tájékoztatási munka során felmerülő, módszertani kidolgozást igénylő problémák. A kutatási témákat felvették a KGST tagországok közös kutatási munkáinak összevont tervébe és e munkák a megvalósu-

lás szakaszában vannak. A fő figyelmet - teljesen indokoltan - a KGST tagországok tudományos intézményei és termelő vállalatai részéről felmerülő folyó információ igények kielégítését szolgáló közös munkára fordítjuk. E tevékenység gyakorlatilag kölcsönös segítség nyújtás az információk keresésében és feldolgozásában.

A tagországok szervezési intézkedéseket foganatosítanak közös publikációk kiadása, közös szimpóziumok és tudományos, műszaki konferenciák megtartása terén, a tudományos, műszaki tájékoztatás legfontosabb témakörében.

Évről évre nő az egyes országok által egymásnak átadott tájékoztatási anyagok mennyisége. Ilyen anyagok nevezetesen a tudományos, műszaki közlemények és központi tájékoztatási kiadványok jegyzékai, a nem publikált irodalomról készülő kimutatások stb. Az egyes országok ezenkívül igénylésre sok kiadványt küldenek meg egymásnak, mégpedig mind elsődleges, mind másodlagos és feldolgozott formában.

A csere gyakorlatilag kiterjed az összes dokumentum típusra. Jelenleg az olyan hagyományos dokumentumok cseréje mellett, mint a folyóiratok, könyvek és dokumentációs kartonok, folyik a szabadalmi leírásokról, a kevésbé ismert nyelvekről készült fordításokról, a tudományos, műszaki filmekről /ebben az összefüggésben meg kell említenünk a magyar részről végzett munka vezető szerepét/ szülő tájékoztatók, a KGST tagországokban megtartott konferenciák és más tanácskozások anyagainak, a vállalati irodalomnak /katalógusok, prospektusok/ és egyéb anyagoknak cseréje.

Az összes új típusú forrásokból készülő tájékoztatási anyagok cseréjének kibővítését megelőzi a megfelelő módszertani ajánlások kidolgozása, melyek a KGST összes tagországi számára egységes jellegűek. A tájékoztatási anyagok cseréje évenként ma már több tízezer, sőt százezer tételre terjed ki. Az együttműködés e formájának eredményeként jelentősen megnövekedtek a KGST tagországok tájékoztatási bázisai /fondjai/.

A KGST tagországoknak a tudományos, műszaki tájékoztatás területén folytatott együttműködéséről szólva meg kell említenünk a közös tájékoztatási kiadványokat, nevezetesen "A KGST tagországokban a tudomány és a technika legfontosabb problémáiról megtartott nemzetközi és nemzeti konferenciák, tanácskozások és szimpóziumok, valamint vásárok és kiállítások mutatója" /Szpravocsnik o Mezdunarodnüh i Nacional'nüh Konferenciah, Szovescsanijah i Szimpoziumah po Vazsnejsim Problemam Nauki i Tehniki, Provodinüh v Sztrahan-cselenah SZEV, a Takzse ob Jarmarkah i Vüsztavkah/ című 1964-től 1967-ig a ZIID gondozásában, Berlinben, 1968-tól pedig a VINITI gondozásában, Moszkvában megjelenő kiadványt, valamint a VINITI által kiadott "Egyedi műszerek tájékoztatója" /Bjulleten' po Unikal'noj Apparature/ c. kiadványt. Az együttműködés keretében nagy figyelmet szentelünk azoknak a módszertani irányvonalaknak, melyek megkönnyítik az anyagok cseréjét és az információk áramlását, valamint azoknak, melyek a tájékoztatási tevékenység és különböző formáinak szervezésével kapcsolatosak. Ide tartoznak a szabvány-ajánlások, az osztályozási

kérdések, nevezetesen az ETO tökéletesítése, amely munkálatok a szervezési kérdéseket illető munkák példáinak tekinthetők. Igen jelentős eredmény a "Tudományos tájékoztatás terminológiai szótára" /Terminologiceszkij szlovar' po naucsnoj informacii/ kidolgozása és 1966-ban történt kiadása, nyolc nyelven /bolgár, magyar, német, lengyel, román, orosz, cseh, szlovák/, a terminológiai munka tekintetében az együttműködés folyamatos és folytatólagos.

Nem elhanyagolható szerepet játszik a tapasztalatcsere, amely az egyes országokban folyó tájékoztatási tevékenység jelenlegi helyzetét tükröző, valamint szervezeti változásairól és fejlődési irányairól képet adó adatok kölcsönös átadása, gyakornokok kölcsönös kiküldése és szakemberek tanácskozásai, továbbá a tájékoztatási intézmények vezetőinek találkozási útján valósul meg. A tájékoztatási dolgozók közvetlen személyes kapcsolatai igen nagy jelentőségűek az együttműködés elmélyítése és fejlődése szempontjából. A tudományos, műszaki tájékoztatás területének válogatott problémáival foglalkozó közösen szervezett tudományos szimpóziumok és konferenciák is a tapasztalatcsere célját szolgálják. Az 1965-1967. években a következő szimpóziumok és konferenciák kerültek megrendezésre:

a tájékoztatási folyamatok gépesítési és automatizálási problémáival foglalkozó szimpózium /Moszkva, 1965. június/;

a tudományos-műszaki tájékoztatási szervek kádereinek képzési kérdéseiről tartott konferencia /Varsó, 1965. szeptember/;

az irányító szervek és vezető káderek gazdasági tájékoztatása témakörében tartott szimpózium /Prága, 1965. november/;

a deszkriptorrendszerek kérdéseivel foglalkozó szimpózium /Berlin, 1966. június/;

a lyukkártyáknak a tájékoztatási szervek munkájában való hasznosítási kérdéseivel foglalkozó szimpózium /Varsó, 1966. december/;

az "Általános rendeltetésű elektronikus számológépek alkalmazása a tájékoztatási szervek munkájában" témakörben tartott szimpózium /Moszkva, 1967. június/;

1967. októberében Budapesten kerül sorra a szövegek egyik nyelvről a másikra történő gépi fordítására vonatkozó kérdésekkel foglalkozó szimpózium.

Az eddigi tapasztalatok arra mutatnak, hogy a konferenciák és szimpóziumok megtartása az együttműködés igen hasznos formáját jelenti. Ezek a tanácskozások lehetőséget nyújtanak arra, hogy a szakemberek megvitassák a lényeges kérdéseket, ami viszont lehetővé teszi, hogy korszerűbb módszereket vezessünk be az egyes országok tájékoztatási rendszereiben, a szimpóziumok és konferenciák önálló kiadványként kiadott anyagai pedig értékes segédletet szolgáltatnak a káderek képzéséhez és továbbképzéséhez.

A káderképzésről szólva rá kell mutatnunk arra, hogy a KGST keretében folytatott együttműködés eredményeként 1965. óta a VINITI

szaktanfolyamain oktatják a KGST tagországok tájékoztatási intézményeinek kiküldötteit és kicserélik az egyes országok anyagait a tájékoztatási szervek dolgozóinak oktatásáról /programokat, tanterveket, segédleteket/.

Az egész vázolt együttműködés fejlesztésének koordinációjával az Állandó Munkacsoport foglalkozik, amely évenként két ízben ülésezik. Speciális problémák kidolgozására szakértői értekezleteket hívunk össze.

A Csoport nagy figyelmet szentel a tájékoztatási intézmények korszerű technikai /műszaki/ eszközökkel való felszerelésére. Kezdeményezésére 1965-ben Moszkvában megrendezték az "INFORGA-65" kiállítást. E kiállítás célja a tájékoztatási folyamatok gépesítéséhez és automatizálásához szükséges berendezéseknek, valamint a mérnöki és irányító munka, továbbá az adminisztrációban használatos berendezéseknek bemutatása volt. A kiállításon Bulgária, Magyarország, NDK, Lengyelország, Szovjetunió és Csehszlovákia mutatta be gyártmányait. A nagyszabású rendezvényen összesen mintegy 600 kiállítási tárgy került bemutatásra.

Az Állandó Munkacsoport által koordinált többoldali együttműködés nem öleli fel az összes vonatkozó problémákat, mivel a KGST más állandó bizottságainak keretében már több évvel korábban is kezdeményezték a tudományos, műszaki tájékoztatás területére vonatkozó együttműködés megszervezését.

E tekintetben különösen aktív az Építési Állandó Bizottság, amelynek keretében a tudományos, műszaki tájékoztatás területén folytatott együttműködés koordinációját az építési tájékoztatási központok vezetőinek évenkénti ülései biztosítják. Ebben az ágazatban az együttműködés fő formája a tájékoztatási anyagok széleskörű cseréje, kölcsönös szolgáltatások teljesítése, kiállítások szervezése, valamint építési témájú tudományos, műszaki filmek cseréje.

Más - tájékoztató jellegű - együttműködési formákat figyelhetünk meg a tájékoztatás területén a KGST Mezőgazdasági Állandó Bizottságánál. A Bizottság mellett munkacsoportot szerveztek, amely prágai székhellyel létrehozta a Nemzetközi Mező- és Erdőgazdasági Tájékoztatási Központot. E Központ funkcionálnak körébe - többek között - a következő feladatok tartoznak:

javaslatok előkészítése a mezőgazdasági információs és dokumentációs központok tevékenységének koordinálására;

előzetes tervezetek kidolgozása azokhoz az éves és távlati tervekhez, melyeknek alapján az egyes országok nemzeti tájékoztatási központjai szemléket állítanak össze a világon elért tudományos és gyakorlati eredményekről;

javaslatok készítése közös kutatások folytatására;

tájékoztató kiadása a mező- és erdőgazdasági tudományos, műszaki tájékoztatás területén az egyes országok tájékoztatási központjai között folytatott tapasztalatszeréről stb.

Tájékoztatási együttműködéssel találkozhatunk még a fentieknek megfelelő, vagy egyéb formákban, a KGST villamos-energetikai, gépgyártási, vegyipari és egyéb állandó bizottságainak keretében is.

A KGST Végrehajtó Bizottságának 1964-ben hozott határozata a Tudományos és Műszaki Kutatásokat Koordináló Állandó Bizottságra ruházta a felelősséget a tájékoztatás területére tartozó kezdeményezések koordinációjáért, a többi állandó bizottságok számára pedig kötelezővé tette, hogy az említett Bizottság által elfogadott elvekhez igazodjanak.

A KGST összes tagországaiban egyre nagyobb érdeklődés nyilvánul meg az ágazati központok részéről a tájékoztatási együttműködés iránt. Ezzel kapcsolatban olyan intézkedéseket kell tenni, melyek lehetővé teszik közvetlen együttműködés kialakítását a KGST tagországok megfelelő ágazati tájékoztatási központjai között.

Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy egyidejűleg országaink központi tájékoztatási szervei között az együttműködés kétoldalu megállapodások alapján is fejlődik. Ezek a megállapodások gazdagítják a többoldalu együttműködést, mivel olyan kérdésekre térnek ki, melyek az egymással együttműködő országok érdekeltségének köréből következnek.

3. A JÖVŐ TERVEI

A tudományos, műszaki tájékoztatás területén folytatott együttműködés kétségtelen sikerei ellenére is tudnunk kell, hogy mindez még csak a kezdet. A tervekben előirányzott cél - amint arra már a fentiekben rámutattunk - a KGST tagországok egységes, optimális tudományos, műszaki tájékoztatási rendszerének létrehozása. Az egységes tájékoztatási rendszert egyöntetű módszereknek és formáknak, továbbá hasonló szervezetnek kell jellemeznie. Az egységes formák és módszerek már fokozatos kialakulnak. A szervezeti felépítés egységesítése azonban az egyes országok belső döntéseitől függ.

Még sok erőfeszítésre van szükség, amíg ezt a célt elérjük. Ma még igen nehéz részletesen meghatározni, hogy az együttműködés végleges formájának miként kell alakulnia. Ezt majd a jelenleg végzett kutatások eredményei állapítják meg. Az együttműködés körének, terjedelmének bővülése kétségtelenül az e célhoz vezető út. Ehhez egyre több olyan közös intézkedésre van szükség, melyek segítenek az összes országokban felmerülő problémák megoldásában, mint például a ritka nyelveken megjelenő irodalom fordításának kérdése.

Az együttműködés általunk vizsgált területének legközelebbi időszakra vonatkozó tervek és feladatok a következőkre terjednek ki:

a tájékoztatási anyagok cseréjének további megjavítása, különös tekintettel a KGST egyes tagországaiban végzett befejezett kutatási munkákról szóló információkra, ami kétségtelenül lehetővé teszi majd e kutatások eredményeinek alkalmazását a KGST más tagorszá-

gaiban, biztosítva a szükségtelen párhuzamosságok kiküszöbölését;

tájékoztatási kiadványok közös kiadásának kibővítése;

a világ tudományos és műszaki szakirodalmának referálásában érvényesítendő munkamegosztás kiterjesztése;

a közös kutatási munka folytatása, különösképpen a tájékoztatói folyamatok gépesítése és automatizálása, valamint a korszerű híradástechnikai eszközöknek a tájékoztatói szervek közötti kapcsolat céljaira való felhasználása tekintetében; továbbá

a tájékoztatói szabványosítás és terminológia kérdéseiben összeállított módszertani anyagok kidolgozásának folytatása;

vizsgálatok végzése arra nézve, milyen lehetőségek vannak az elsődleges dokumentumoknak a tájékoztatói rendszerek követelményeihez való alkalmazására, valamint

a folyóiratokban vagy könyv formában megjelentetni kívánt közleményekről szóló tájékoztatás meggyorsítására;

az együttműködés fejlesztése szimpóziumok, konferenciák, tanfolyamok megtartásában stb.

A szorosabb együttműködés programja mindezeket a feladatokat felöleli és - jóllehet mindezek csupán részletkérdések - összességükben olyan egészet alkotnak, amely döntő módon megváltoztatja az egyes országokban jelenleg folytatott tájékoztatói tevékenységet.

A részfeladatok megoldásához sok időre van szükség. Így például a világ tudományos, műszaki szakirodalmának referálásában érvényesítendő munkamegosztás az összes tagországok közös céljaira, igen bonyolult kérdés.

Hasonlóképpen nem könnyű dolog, valamely meghatározott területen a világszínvonal és a fejlődési irányzatok megfigyelése munkamegosztás keretében és a vonatkozó anyagok átadása a KGST összes tagországainak.

Felmerül a kérdés, milyen szervezetnek kell előkészítenie és megoldania mindezeket a problémákat? Különböző megoldásokat választhatunk. Elképzelhető például, hogy nemzetközi szervet, intézetet hozunk létre és erre bizzuk mindazoknak a kérdéseknek megoldását, melyek kapcsolatosak az országaink tudományos, műszaki tájékoztatás területén folytatandó jövőbeni együttműködésének előkészítésével. Eljárhatunk olyan rendszer szerint is, - amely jelenleg is érvényben van -, hogy az általános program egyes feladatainak végrehajtását meghatározott országokra bizzuk, az egész munkát pedig az Állandó Munkacsoport útján irányítjuk.

Az Állandó Munkacsoportra hárul az a feladat, hogy 1968. első félévének végéig kidolgozza a KGST tagországok nemzetközi tudományos, műszaki tájékoztatói központjának megszervezésére vonatkozó tervezetet.

A jövőben együttműködés formájára nézve a legkülönbözőbb feltételezésekkel élhetünk. E kérdés elméletileg ideális megoldása az lenne, ha egy vagy néhány nemzetközi tájékoztatási központot hoznánk létre és ezeket olyan gépekkel szerelnénk fel, melyek memóriájában hatalmas mennyiségű információ kerülne tárolásra. E gépek gyors választ adhatnának bármilyen kérdésre és szolgáltatnák a szükséges információt. A nemzeti tájékoztatási rendszerek korszerű eszközök útján állnának kapcsolatban az említett nemzetközi központokkal.

A fentiekben vázolt koncepció látszólagos egyszerűsége ellenére azonban, amikor is a tájékoztatási tevékenység egységes rendszer keretében kerülne megszervezésre, -e probléma igen bonyolult és nehéz.

Következik ez az információk óriási mennyiségéből, abból, hogy ezeket az információkat fel kell dolgozni és be kell táplálni a gépek memóriájába, ami számos tudományos, nyelvészeti, műszaki és szervezési probléma megoldását követeli meg. Hiszen a cél az, hogy az egységes rendszer kereteiben a népgazdaság illetékesei /dolgozói/ gyorsabban és teljesebben legyenek elláthatók a szükséges információkkal, mint eddig.

Ennek megfelelően tervezetünket nemcsak nagy vonalakban kell kidolgoznunk, hanem számos tervezetet kell készíteni, melyek kiterjednek a tájékoztatási bázisok /fondok/ gyarapításának, a források feldolgozásának, az információk tárolásának és terjesztésének kérdéseire. Mindezek a kérdések gondos kutatást igényelnek, hogy az így nyert eredmények alapján létrehozzuk a jövőendő egységes tájékoztatási rendszer tervét.

A KGST tagországok jövőbeni tájékoztatási együttműködésére vonatkozó tervezet kidolgozásában nagy segítséget jelent annak a prognózisnak /előrejelzésnek/ kidolgozása, amely a tudományos, műszaki tájékoztatás világméretű fejlődési irányaira vonatkozik. E prognózis elkészítése már szerepel a legközelebbi időszak munkatervében.

A tudományos, műszaki tájékoztatás területén megvalósított nemzetközi együttműködés különböző formáinak számos példája van a világon. A szocialista országok nagy lehetőségekkel rendelkeznek, hogy szorosabb együttműködést és fejlettebb, tökéletesebb formákat valósítsanak meg. A KGST tagországok tájékoztatási intézményeinek kötelessége, hogy következetesen törekedjenek a kitűzött cél elérésére, és ezáltal hatékonyabban hozzájáruljanak országaikban a tudomány, a technika és a gazdaság fejlődéséhez.

! !

PIRÓG, W.: The present state and long term prospects of the co-operation of the member-countries of CMEA in the field of scientific and technical information

The member-countries of the Council of Mutual Economic Assistance /CMEA/ have formed in the fifties national information centres. The growing demand in scientific and technical information naturally resulted in the efforts of these national information centres to establish contacts and to support each other in supplying information. In the beginning the co-operation was based on bilateral agreements, or on practical working contacts. In 1956 and 1961 respectively, the directors of the national information centres hold meetings. At the second meeting it was suggested to include into the objectives of the CMEA the multilateral co-operation in scientific and technical information. A Permanent Working Group for Scientific and Technical Information was set up within the frame of the Permanent Committee for the Coordination of Scientific and Technical Research of the CMEA. The Working Group determined the main fields of co-operation: the improvement of locating, acquiring, exchanging, disseminating information, development of proper methods for information services, joint research activities in scientific and technical information, technical development of equipment and apparatus for information work, training of information personnel, raising the efficiency of information work. The first stage of the multilateral co-operation is of a preparative character, while in the second period information methods should be unified and more joint activities organized. The results of the first period may be summed up as follows: improvement in the exchange of information, starting of joint research activities, organization of scientific symposia, co-operation in the training of information specialists etc. In order to pass over to the second stage the technical basis of the common activities has to be established.

ПИРУГ, В.: Положение и перспективы сотрудничества стран-членов СЭВ в области научной и технической информации

В социалистических странах-членах СЭВ в пятидесятых годах были созданы центральные информационные органы. Для удовлетворения растущих потребностей естественно возникло стремление, чтобы центральные информационные органы установили взаимные связи и помогли друг другу в обеспечении необходимой информацией. В начальный период это сотрудничество осуществлялось по двусторонним соглашениям или на основе простых практических трудовых связей. В 1956 и 1961 годах были проведены совещания директоров центральных органов информации социалистических стран. Последним совещанием было предложено включить многостороннее сотрудничество в области информации в число задач СЭВ. На основе этого предложения в рамках Постоянной комиссии СЭВ по координации научных и технических исследований была создана Постоянная рабочая группа по проблемам научно-технической информации. Рабочая группа определила главные области сотрудничества, а именно, развитие обмена информацией, осуществление кооперации по сбору, обработке и распространению информационных материалов, совместное развитие методов информационной работы, совместные научные исследования, координированное техническое развитие информационной деятельности, сотрудничество по обучению кадров, работающих в области научно-технической информации и повышение эффективности информационной работы. Первый этап сотрудничества имеет подготовительный характер, а во втором этапе следует осуществить унификацию методов информации и организацию совместной практической работы. Успехи первого этапа: обмен информационными материалами, совместные исследования, научные совещания, сотрудничество в области обучения и т.п. Знакомит с вопросами перехода ко второму этапу, с особым вниманием на организацию и техническую базу совместной работы.

x - o - x

PIRÓG, W.: Der Stand und die Perspektiven der Zusammenarbeit der Länder des Rates für Gegenseitige Wirtschaftshilfe auf dem Gebiet der wissenschaftlichen und technischen Information

Die sozialistischen Mitgliedsländer des Rates für Gegenseitige Wirtschaftshilfe /RGW/ haben im Laufe der fünfziger Jahre nationale Informationszentren ins Leben gerufen. Die Befriedigung des steigenden Bedarfs an Information führte naturgemäß zum Bestreben, die Kontakte zwischen diesen Zentralinstituten auszubauen und die Möglichkeit für die gegenseitige Unterstützung in der Beschaffung der nötigen Informationen zu schaffen. Anfangs beruhte die Zusammenarbeit auf bilateralen Verträgen oder auf blossen praktischen Arbeitsbeziehungen. In 1956 und 1961 hielten die Direktoren der Zentralinstitute für Information der sozialistischen Länder Besprechungen. Die zweite Konferenz breitete den Vorschlag vor, die multilaterale Zusammenarbeit in die Aufgaben des Rates für Gegenseitige Wirtschaftshilfe aufzunehmen. Auf Grund dieses Vorschlags wurde im Rahmen der Ständigen Kommission für die Koordination der wissenschaftlichen und technischen Forschung die Ständige Arbeitsgruppe für wissenschaftliche und technische Information errichtet. Die Arbeitsgruppe setzte Hauptziele der Zusammenarbeit fest, namentlich: die Förderung des Austausches von Informationen, die Zusammenarbeit in der Beschaffung, Bearbeitung, Auswahl und Verbreitung von Information, die Entwicklung von Arbeitsmethoden für die Informationstätigkeit, Organisation gemeinsamer Forschungsarbeiten, die technische Entwicklung von Geräten und Einrichtungen für die Informationsarbeit, die Ausbildung von Spezialisten für das Informationswesen, die Steigerung der Wirksamkeit der Informationsarbeit. Der erste Abschnitt der Zusammenarbeit hat einen vorbereitenden Charakter. Im zweiten Abschnitt soll die Vereinheitlichung der Informationsmethoden und die Organisation gemeinsamer Informationstätigkeit folgen. Der erste Abschnitt brachte Ergebnisse auf dem Gebiete des Informationsaustausches, der gemeinsamen Forschungsarbeiten, Organisation von wissenschaftlichen Tagungen, der Ausbildung von Spezialisten usw. Die Grundbedingung für den Übergang zum zweiten Abschnitt bildet die auszubauende technische Basis der Informationstätigkeit.

---○---